

Z'EV BEN SHIMON HALEVI

CABALA ȘI ARBORELE VIETII

Traducere din limba engleză și note de
Mihai Liță

Editura Paralela 45

Cuprins

Lista ilustrațiilor.....	10
Prefață la ediția revizuită	13
Introducere.....	15
1. Istorie.....	20
2. Existența Negativă.....	34
3. Fulgurația	39
4. Arborele Vieții și omul	44
5. Arborele și zeii	63
6. Cele Patru Lumi.....	91
7. Triada și octava	100
8. Căile Arborelui	115
9. Practica.....	128
10. Exercițiu.....	131
11. Parlamentul	133
12. Dumnezeu și Mamona	148
13. Povestea de dragoste	167
14. Naștere, viață, moarte	178
15. Timpul	196
16. Evoluția	210
17. „Școlile sufletului“	219
18. Scara lui Iacov	230

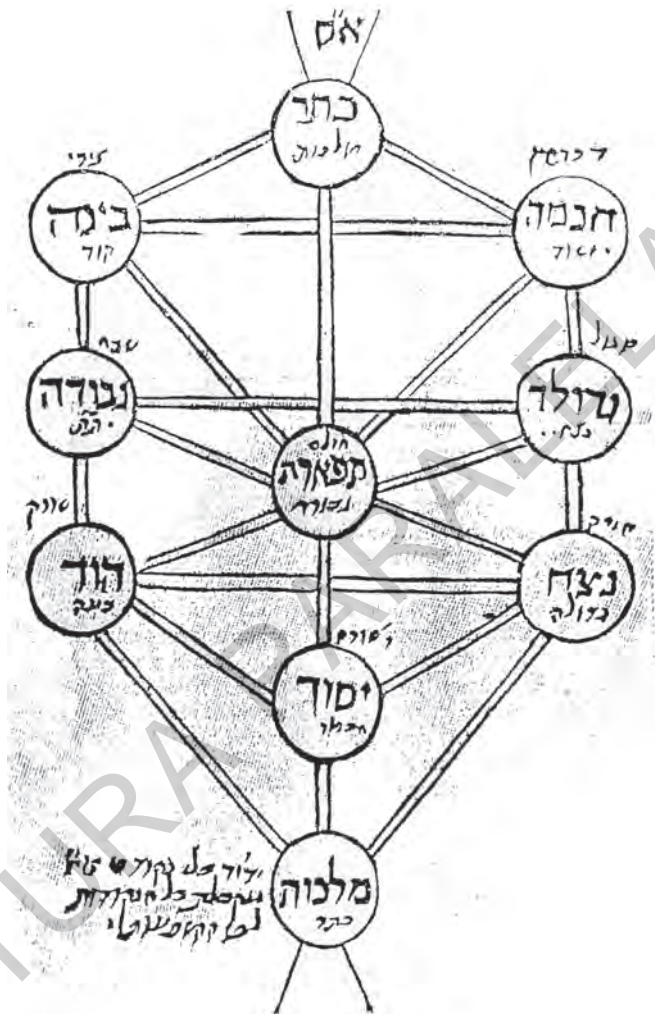

Figura 1. Arborele Vieții

Această diagramă constituie miezul Cabalei. Este un fel de mandala care întrupează simbolurile și metafizica întregii Existențe. Cele zece cercuri reprezintă principiile divine care guvernează tot ceea ce este manifestat, iar cele 22 de Căi definesc relația dintre ele. Triadele sunt zone în care intră în joc dinamica și structura Arborelui, precum și Voința lui Dumnezeu. Această imagine a apărut pentru prima dată în domeniul public în Evul Mediu. (Moise Cordovero, sec. al XVI-lea)

Prefață la ediția revizuită

T*ree of Life. An Introduction to the Cabala*, așa cum a fost intitulată anterior această carte, a fost scrisă în urmă cu aproape 40 de ani. Între timp, multe alte aspecte au fost revelate. În această ediție revizuită, am renunțat la câteva capitole și am adăugat material nou, care nuanțează semnificația completă a diagramei Arborelui Vieții.

Arborele cabalistic al Vieții este un simbol metafizic bazat pe *menora* – sfeșnicul cu șapte ramuri descris în Biblie. Moise a primit modelul acestuia pe Muntele Sinai, odată cu revelația celor Zece Porunci. Arborele reprezintă modelul arhetipal al Legilor Existenței, care a fost folosit de-a lungul mileniilor de către cabaliști ca obiect destinat contemplației. El explică dinamica, structura și scopul Universului.

Această carte își propune să demonstreze modul în care principiile sale se aplică nu numai Cosmosului în integralitatea sa, ci și oricărei entități distincte din cadrul acestuia, în special ființelor umane, care sunt o imagine microcosmică a lui Dumnezeu. Legile întrupate în Arbore se manifestă în multe moduri, de la lumesc la sacru. Când este privit în totalitatea sa, ceea ce se numește „Marele Arbore“ devine baza lanțului existenței cunoscut în Cabala sub numele de „Scară a lui Iacov“.

Z'ev ben Shimon Halevi

Londra

Primăvara anului 2009/5769¹

¹ După numerotarea calendarului tradițional iudaic. În întreaga lucrare, atunci când nu se precizează altfel, notele aparțin traducătorului.

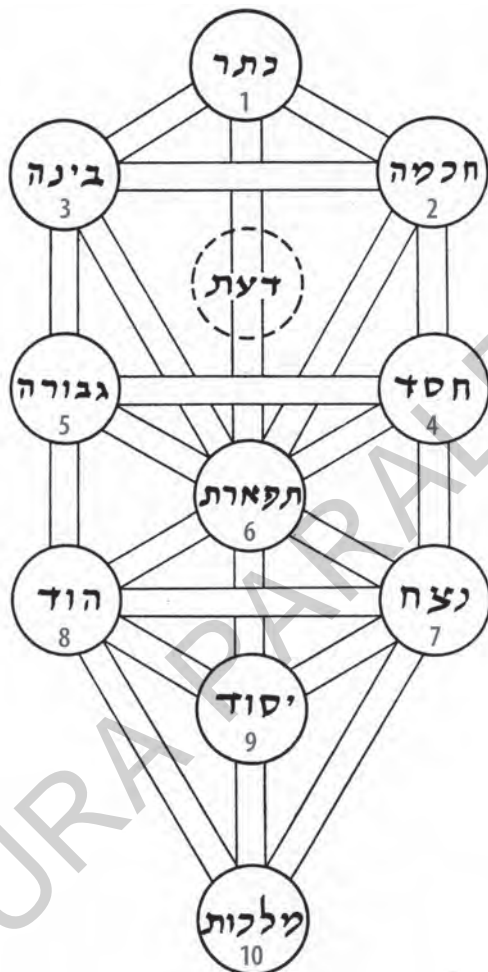

Figura 2. Numele celor zece *sefirot*

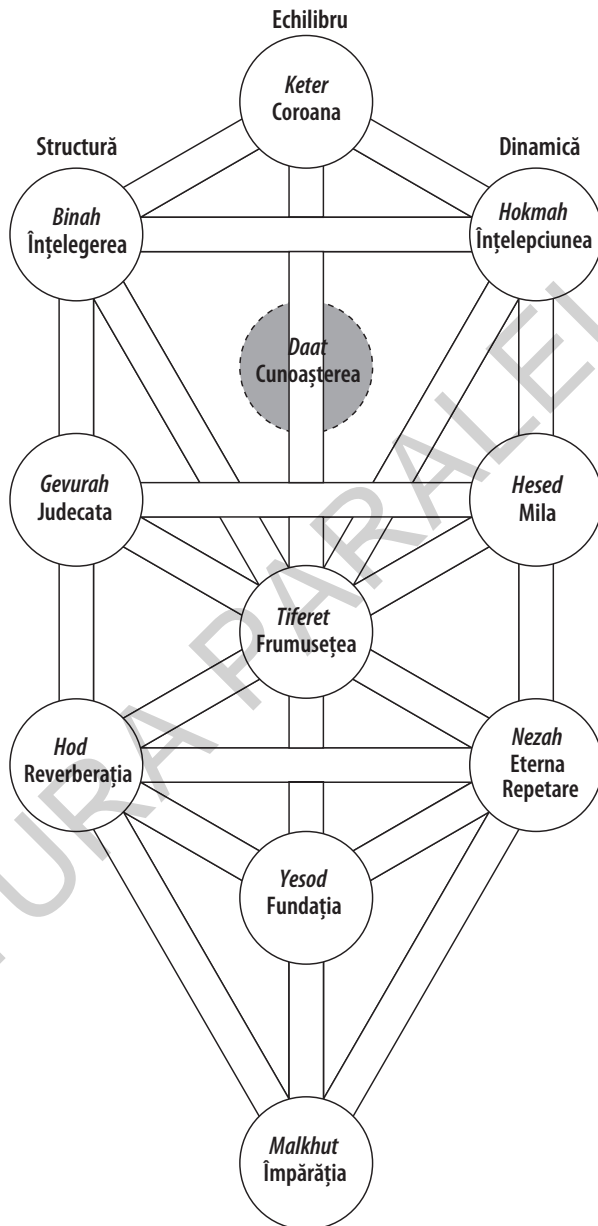
Aici, celor zece *sefirot* (numerele de la unu la zece) – privite, de asemenea, ca safire, vase și mâini ale lui Dumnezeu – li se atribuie nume din Biblie, care – în diferitele școli cabalistice – pot varia. Cu toate acestea, ele desemnează aceleași atribute, calități divine particulare sau funcții. Prin urmare, ele nu reprezintă [însăși] Dumnezeirea, ci sunt [doar modalități de] exprimare ale Absolutului. Aceste nume sunt cuvintele ebraice ale cântecului divin, dar nu și Cel care cântă. Atâta timp cât această melodie va fi cântată, lumea va exista; apoi, la sfârșitul timpului, ea va dispărea în liniștea Nimicului din care a apărut. Cercul punctat a fost adăugat mai târziu, ca un aspect nemanifestat al Arborelui. (Caligrafie de Gila Davis)

Introducere

Arborele Vieții este o imagine a Creației. Este o diagramă obiectivă a principiilor aflate la lucru în Univers. Reprezentat analogic sub forma unui arbore, el ilustrează coborârea forțelor de la Divin către lumea cea mai de jos și ascensiunea lor pe traseul invers. În el sunt cuprinse toate legile care guvernează Existența, precum și interacțiunea dintre ele. El constituie, de asemenea, o viziune exhaustivă a omului.

Universul relativ plutește între doi poli, între Tot și Nimic. Ambele capete ale acestei axe fluctuante pot fi văzute ca Nimic sau ca Tot, pentru că ambele constituie puncte de intrare și de ieșire pentru Absolut, care este separat de Creație. Aici [în Absolut] avem realitatea ultimă. Toate celelalte sunt, pentru observatorul ultim, o iluzie, o dramă cosmică [mereu] compusă și dizolvată printr-o succesiune de mișcări incluse una în alta, de la cele mai subtile reverberații ale celor mai înalte lumi până la cele mai lente mișcări și schimbări ale materialității celei mai grosiere.

Absolutul nu este într-un contact direct cu creația, dar impregnează matricea Universului, susținând-o precum tăcerea din spatele oricărui sunet. Fără această Existență Negativă nimic nu ar putea să apară, pentru că umbra nu se poate manifesta în absența luminii. Aici, în lumea relativă, ne mișcăm printre particule și unde, fără să bănuim că obiectele pe care le atingem dispar pentru totdeauna, iar ceea ce vedem nu este cu adevărat acolo. Soliditatea este o șaradă, o stare temporară a „nimicului“, coagulată pentru un timp sub o formă care ne este

familiară nouă, care, la rândul nostru, suntem doar niște călători în acest peisaj mereu în schimbare numit Pământ.

Creația este separată de Creatorul ei chiar mai mult decât este o montare modernă a lui *Hamlet* depărtată de Shakespeare. Cu toate acestea, creația poartă amprenta Autorului ei și, deși actorii își pot interpreta [în multe feluri] rolul, piesa rămâne în esență așa cum a conceput-o maestrul. La fel ca în analogia noastră cu piesa de teatru, Universul relativ este construit după același „scenariu“, protagoniștii și personalul auxiliar evoluând într-o serie de „decoruri“, în care diferețele roluri, căutând să-și găsească echilibrul, creează și dau viață unor evenimente dramatice cunoscute sub numele de evoluție.

Relațiile dintre diferiții actori sau forțe sunt foarte precise, deși aceștia pot juca – în anumite condiții specifice – „roluri“ diferite. Acest set de combinații este proiectat în Arborele Vieții, astfel încât [cu ajutorul lui] să se poată examina o situație dată, iar participanții la ea și statutul lor real să poată fi dezvăluite.

Arborele este un model al Universului relativ. Este tiparul tuturor Lumilor, care conține în el un sistem recurent al ordinii. Mai mult decât atât, orice organism sau organizație completă este o copie a acestui tipar al său. Omul este cel mai bun exemplu. El este un microcosmos al macrocosmosului. Ființa lui este o replică exactă, la nivel de detaliu,

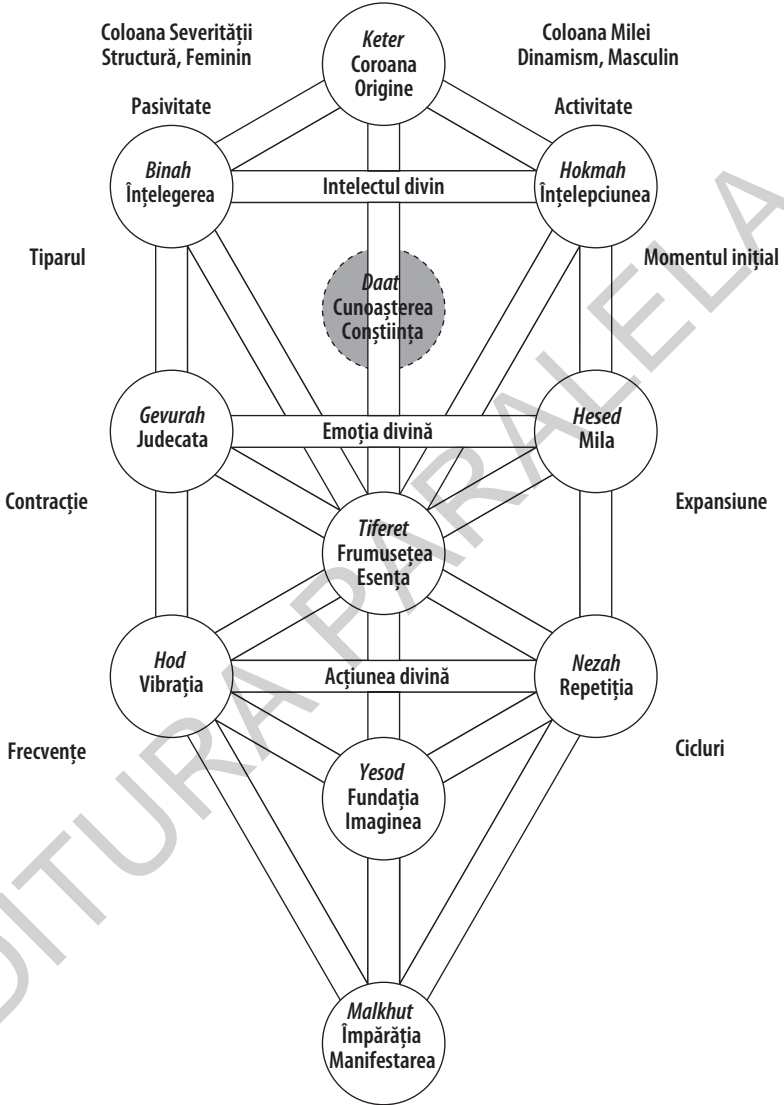
Figura 3. Traducerea numelor celor zece *sefirot*

Sub fiecare nume este dat echivalentul în limba română. Cu toate acestea, rădăcina [consonantică a] unui cuvânt² poate avea în limba ebraică mai multe sensuri. *Hokhmah*³ poate fi văzută [și] ca Revelație, iar *Binah* [și] ca Rațiune. La fel, se poate spune că *Hesed* și *Gevurah* reprezintă Iubirea [pură] și Severitatea; în loc de Victorie – așa cum este în mod obișnuit tradusă – *Nezah* poate fi privită ca o eternă repetare; *Hod* sau Splendoarea, cum este uneori numită, face trimitere la ideea vibrațiilor sclipitoare ale culorilor din coada unui păun. Coroana și Împărăția reprezintă în mod clar Suveranul și Supusul, în timp ce non-*sefirah* Cunoașterii se referă la experiența directă. Numele Frumuseții se datorează poziției centrale în Arbore, iar cel al Fundației – din nou un nume sugestiv – face aluzie la imaginea lucrurilor întrupate în substanța lui *Malkhut*. (Halevi)

² În limba ebraică, în general, cuvintele provin dintr-o rădăcină alcătuită din trei consoane, din care – prin adăugarea ulterioară a vocalelor – derivă o întregă familie de cuvinte înrudite ca semnificație.

³ În întreaga lucrare am optat pentru respectarea transliterării autorului.

Voință Divină

și miniaturală a Cosmosului de deasupra sa. Este adevărat că el se mișcă în lumea fizică, că este alcătuit din atomi, molecule și celule, dar el participă și la lumea subtilă a formelor [Lumea Formării⁴], putând asista conștient la Creație și având acces la Divin.

Așa cum omul este o imagine a creației, Creația este doar o reflexie a Creatorului. Prin această asemănare suntem capabili să studiem „ceea ce este jos“ observând „ceea ce este sus“, iar ceea ce nu putem observa „în cele de sus“ să studiem în „ceea ce este jos“. Prin Arborele Vieții avem o legătură obiectivă – care ne oferă o înțelegere și o cunoaștere bazate pe principiul paralelismului – între Universul superior și cel inferior, între cel interior și cel exterior.

În prezentarea noastră vom cerceta originea Arborelui Vieții, apoi [vom vorbi despre] puterea iluminatorie [pe care o are] și despre structura sa. Urmărind dezvoltarea sa conceptuală, vom descoperi că principiile [lui] cosmice se aplică oricărei entități. Observându-i lucrările, ni se arată cum Arborele adună, sub forma unei ordini inteligibile, toate aspectele fenomenale, explicitându-le printr-o imagine reflectată, un Univers în care Creatorul este prezent chiar și la cel mai dens nivel al materiei.

Figura 4. Metafizica

În acest Arbore, funcțiile sale sunt desemnate prin termeni filosofici și științifici. Coroana este, în mod evident, originea întregului proces al manifestării. Momentul inițial este urmat de un tipar care trebuie urmat, așa cum, prin concepție, ia naștere un embrion [care aparține] unei anumite specii. Funcțiile de expansiune și contracție echilibrează orice excese, în timp ce ciclurile și frecvențele lor guvernează ritmurile universului. În această diagramă, cele trei perechi [de *sefirot*] definesc și cele trei niveluri ale intelectului, emoției și acțiunii divine, în timp ce coloana centrală evidențiază nivelurile de conștiință care se regăsesc în această imagine a lui Dumnezeu. (Halevi)

⁴ În limba ebraică *Yezirah* (în ortografia autorului).

1. Istorie

Nu cunoaștem adevărata origine a Arborelui Vieții. În mod tradițional ea este asociată Cabalei, învățătura internă [ezoterică] a iudaismului.

Orice religie completă are două aspecte. Aspectul exterior [exoteric] ia forma discursului și a ritualului public, în timp ce aspectul intern [ezoteric] este discret, luând adesea forma instrucțiunilor orale transmise de la învățător la elev; între aceștia doi există o relație personală – „față către față“ –, în care maestrul știe ce poate preda și când, astfel încât dezvoltarea discipolului să continue [cu succes]. Când elevul devine maestru cu drepturi depline, el va oferi, la rândul său, generației următoare înțelepciunea și înțelegerea sa, astfel încât tradiția să poată continua fără pauză pe parcursul câtorva mii de ani, fără vreo urmă vizibilă a manifestării ei exterioare.

Această metodă orală este comună tuturor marilor religii. Cu toate acestea, la fel ca multe alte instituții umane, și ea este supusă degradării și denaturării, astfel încât, din când în când, în istorie, apare o reformulare a vechilor principii obiective, [care sunt] adaptate la limbajul și obiceiurile momentului prezent.

Se spune că Abraham, tatăl națiunii evreiești, a primit învățătura inițială de la Melchizedek, regele Salemului, care era, de asemenea, și preot al Preaînaltului Dumnezeu. Numele Melchizedek înseamnă „rege al oamenilor drepti“ sau „regele meu este dreptatea“, iar Salem – numele străvechi al Ierusalimului – înseamnă „pace“. Acest lucru poate fi privit și ca un fapt istoric, și ca o alegorie, pentru că Biblia

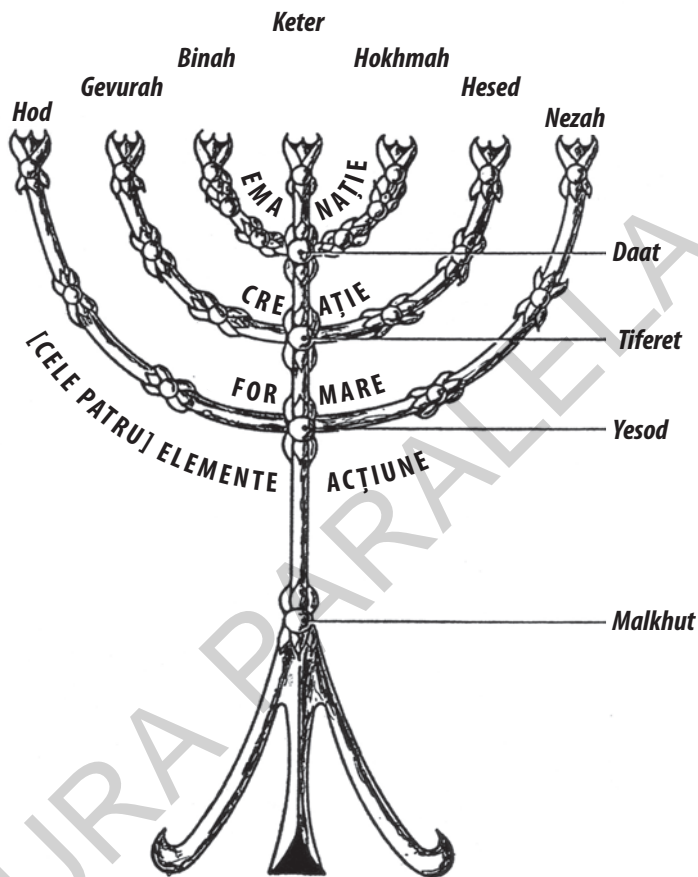

Figura 5. Menorah

Aceasta este forma originală a Arborelui Vieții. Modelul său i-a fost oferit lui Moise pe Muntele Sinai. El este făurit dintr-o singură bucată de aur – metalul divin –, ceea ce simbolizează unitatea Existenței. Are două aripi și o ramură centrală. Acestea reprezintă cele trei principii care stau la baza Existenței, similare lui *Yang*, *Yin* și *Dao* din tradiția ezoterică a Chinei. Există șapte suporturi pentru lumânări, având Coroana în centrul celor șase ramuri laterale, fiecare corespunzând câte unei *sefirah*⁵. Ramura din mijloc are patru protuberanțe, care reprezintă cele patru *sefirot* de pe axa centrală [a Arborelui], cu douăzeci și două de decorațiuni care desemnează căile [dintre cele zece *sefirot*]. Spațiile dintre brațe indică cele Patru Lumi care izvorăsc din această imagine primordială a tărâmului Divin. (Halevi)

⁵ *Sefirah* este, în limba ebraică, singularul de la *sefirot*, un substantiv feminin.

poate fi citită atât ca o relatare exterioară a evenimentelor, cât și ca una interioară, care ia forma unor pilde vii.

Înainte să se întâmple acest lucru, după cercetări profunde asupra religiilor vremii, Abraham ajunsese la concluzia că există un unic Dumnezeu, nevăzut și viu. Apoi, după ce a fost inițiat de Melchizedek, această credință a sa a fost confirmată prin introducerea sa în cunoașterea obiectivă, prin înțelegerea faptului că din sursa creatoare – Dumnezeu – au izvorât multe manifestări, care [însă] nu trebuie confundate cu Creatorul. Știind că era „cunoscut de Dumnezeu“, Abraham a făcut cu Acesta pactul de a transmite mai departe cunoașterea. Acesta a fost Legământul.

Evreii au păstrat această înțelegere cu Creatorul lor de-a lungul multor generații, deși uneori, atunci când tradiția lor a fost alterată de obiceiurile și credințele popoarelor vecine, au mai pierdut din vedere acest lucru. Cu toate acestea, esența [credințelor lor] a fost periodic reînnoită, ca atunci când Moise a târât un popor pe jumătate lipsit de credință, cu o mentalitate de sclav, din țara – simbolică, dar și literală – a Egiptului către renașterea spirituală. În deșertul Sinai, a trebuit să moară o întregă generație de vechi obiceiuri de sclavi, înainte ca un nou Israel să poată fi așezat iarăși pe direcția sa originară.

Fără îndoială, cunoașterea obiectivă despre Univers a continuat să se dezvolte și în timpul lui Solomon, așa cum este consemnat în textul biblic al acelei perioade. Construcția Templului și sfeșnicul cu șapte ramuri [*menorah*] sunt, ambele, expresii ale Arborelui Vieții, la fel ca și coloanele Jachin și Boaz, aflate de-o parte și de alta a perdelii Templului. Diagrama fizică a Arborelui – construită în Templu – s-a pierdut atunci când primul Templu a fost distrus, iar evreii au fost duși în robie în Babilon.

Aici, în Babilon, au avut loc evenimente misterioase. Pe lângă învierea tradiției religioase a lui Israel prin [intervenția lui] Iezechiel, care i-a îndemnat pe evrei să se întoarcă acasă în Ierusalim, cei responsabili de aspectul intern al învățăturii religioase au realizat că aici exista o posibilitate unică pentru o a doua renaștere ca națiune. [Concurată de] prezența copleșitoare a limbii locale folosite în Babilon,

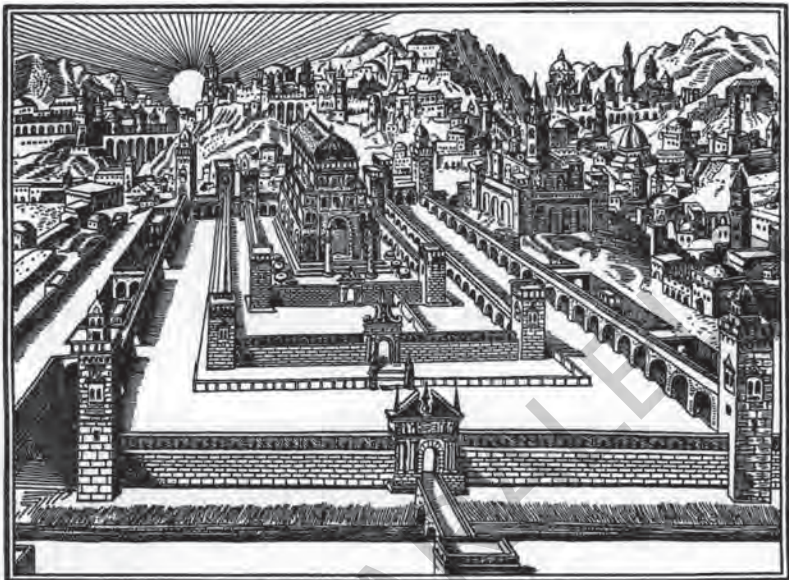

Figura 6. Templul

Aceasta este o imagine idealizată a Templului lui Solomon. Chiar și așa, ea integrează schema cabalistică a Existenței. Nivelul cel mai din afară este curtea „neamurilor” [gentiles]. Apoi există curtea exterioară, reprezentând Lumea Fizică, și curtea interioară, care corespunde Lumii Formării. Altarul, cu cele două coloane ale sale, simbolizează dimensiunea Creației, în timp ce invizibila Sfântă a Sfințelor din interior semnifică tărâmul Divin. Cele trei porți se referă la axa centrală a [Arborelui] – cea a Grației [divine]. Păturile sociale ale israeliților, leviților, preoților și înalților preoți reprezintă cele patru niveluri ale microcosmosului uman. (*Haggadah* de Paște, secolul al XVII-lea)

ebraica încetase să mai fie prima limbă [pentru evrei]. Aici a apărut deci șansa ca – înainte de a fi restabilită ca limbă națională – ebraica să asimileze multe alte idei, care să adauge sensuri noi unui vocabular alcătuit doar din cuvintele uzuale, „de zi cu zi“. Se știe că acesta a fost momentul în care s-au redesenat cele 22 de litere ale alfabetului [ebraic], pictogramele antice fiind înlocuite de un alfabet mai robust, cunoscut sub numele de „scriere siriană“.

Mai târziu, la mult timp după ce această nouă limbă ebraică a intrat în uz – deși ea nu a înlocuit niciodată deplin aramaica, lingua franca a Orientului Mijlociu –, ea a început să fie considerată o limbă sacră și – la fel ca sanscrita – să fie folosită pentru scopuri spirituale.

Există o lucrare care revelează în mod particular structura metafizică a alfabetului ebraic. Aceasta este *Sefer Yezirah*, presupusă a fi scrisă [chiar] de către Abraham, deși cel mai probabil ea a fost [de fapt] elaborată în secolele anterioare erei noastre. În acest text, fiecărei litere îi este atribuită câte o planetă sau un semn zodiacal. Avem astfel [și] un indiciu legat de datare, întrucât semnul zodiacal al Balanței a fost introdus în cercul zodiacal mult timp după moartea lui Abraham. Literelor le-au fost asignate și alte calități, astfel încât s-a ajuns la un sistem bazat pe cele trei principii creatoare: Aer, Apă și Foc. Diferitele combinații ale acestor trei forțe fac Universul să funcționeze, iar numărările combinației de litere, precum și valorile numerice care le corespund descriu poziții și relații evidente atât în macrocosmosul lumii, cât și în microcosmosul omului. Provenind, probabil, din surse grecești, s-au utilizat, de asemenea, și conceptele pitagoreice de triunghi sau triadă care conțin cele zece litere aflate în legătură cu numele lui Dumnezeu. Savanții nu s-au pus încă de acord cu privire la cine a revelat primul această diagramă.

În cele câteva sute de ani de dinainte de Hristos, schimbul de cunoaștere obiectivă între înțelepții diferitelor națiuni și tradiții a fost mai frecvent decât se presupune în general. Este evident că, în timp ce semenii lor se luptau [între ei] în comerț și politică, oamenii inteligenți se întâlneau între ei, făcând schimb de idei. Evreii, deși considerați adesea un grup deosebit de izolat, nu au făcut excepție în ceea ce

privește receptivitatea gânditorilor lor. În timp ce Pitagora călătorea prin estul Mediteranei în căutarea cunoașterii, fără îndoială că rabinii, deși deținând alt gen de învățătură, căutau și ei compania înțelepților, chiar și în culturi străine lor.

În orașul-port Alexandria – fondat de greci – a fost înființată o mare bibliotecă dedicată celor nouă Muze. Aici, în acest prim muzeu, au fost adunate idei din toată lumea cunoscută. În acest centru remarcabil, unul dintre primii Ptolemei a invitat șaptezeci de [cărturari] evrei care să traducă în limba greacă acele cărți evreiești despre care auzise aprecieri pline de respect⁶. Odată cu acești cărturari, au venit, fără îndoială, și rabini versați în Cabala – explicația ascunsă a Bibliei. Acești oameni au făcut, cel mai probabil, anumite conexiuni cu învățăturile secrete ale filosofiei și religiei grecești și egiptene, iar în urma acestei „polenizări încruciate“ diferitele tradiții au adăugat [tezaurului lor de cunoaștere] multe descoperiri. În gândirea greacă există multe dovezi ale [acestor] idei comune, iar o istorisire imposibil de verificat spune că lamele⁷ Tarotului – care au apărut în perioada Renașterii – își au originea în frescele de pe coridoarele templelor egiptene. [Pe de altă parte], la o examinare atentă, aceste lame conțin mai mult [elemente] de gândire greacă și iudaică decât simbolism egiptean.

O caracteristică a [diferitelor] școli ale Cabalei a fost adăugarea de idei noi și reformularea celor vechi; de-a lungul secolelor, înainte de a include în corpul literaturii cabalistice vreo idee nouă, rabinii au analizat-o și testat-o [atent]. Testul argumentației împreună cu scânteia iluminării păstrau echilibrul necesar pe calea îngustă a viziunii de dincolo de hățișurile iluziei. Din acest motiv, studiul Cabalei nu era permis până la maturitatea deplină, pentru ca nu cumva aburii misticismului să-l tulbure pe căutător, așa cum îi tulbură pe tinerii de azi viziunile rezultate în urma ingerării de droguri. Înainte de a încerca să pătrundă pe porțile Cerului, bărbatul⁸ respectiv trebuia să aibă [suficientă] experiență de viață și capacitatea de a gestiona și controla „cele de pe Pământ“.

⁶ Este vorba despre *Septuaginta*.

⁷ Sau „Arcane“. Denumirea tehnică a componentelor Tarotului, care sunt asemănătoare ca aspect cărților de joc.

⁸ În perioada clasică a Cabalei, aceasta era rezervată bărbaților căsătoriți trecuți de 40 de ani.

